

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL ŽAGARĖS REGIONINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ) PATVIRTINIMO

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio 2 dalimi ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 4 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Žagarės regioninio parko planavimo schemą, kurią sudaro Žagarės regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) aiškinamojo rašto pagrindiniai sprendiniai, Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas ir Žagarės regioninio parko tvarkymo planas (brėžiniai) (pridedama).

2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 19 d. nutarimą Nr. 1232 „Dėl Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plano patvirtinimo“.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras

ŽAGARĖS REGIONINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ) AIŠKINAMOJO RAŠTO PAGRINDINIAI SPRENDINIAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Žagarės regioninio parko (toliau – regioninis parkas) planavimo schemą sudaro Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas (toliau – ribų planas), Žagarės regioninio parko tvarkymo planas (toliau – tvarkymo planas) (brėžiniai) ir Žagarės regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) aiškinamojo rašto pagrindiniai sprendiniai (toliau – Sprendiniai).

2. Ribų plano tikslai – nustatyti:
  - 2.1. regioninio parko ir jo buferinės apsaugos zonos ribas;
  - 2.2. regioninio parko funkcinio prioriteto zonų ribas;
  - 2.3. regioninio parko konservacinio funkcinio prioriteto zonų tikslus.
3. Tvarkymo plano tikslai – nustatyti:
  - 3.1. kraštovaizdžio tvarkymo zonas ir jų reglamentus;
  - 3.2. gamtos apsaugos kryptis ir priemonės;
  - 3.3. kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemonės;
  - 3.4. rekreacinio naudojimo plėtros kryptis ir priemonės;
  - 3.5. gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptis.

II SKYRIUS TERITORIJOS FUNKCINIS ZONAVIMAS

4. Regioniniame parke pagal gamtos ir kultūros vertybių pobūdį ir išsidėstymą, naudojimo galimybes ir gyvenamųjų vietovių tinklo ypatumus nustatomos šios funkcinio prioriteto zonos (ribų plano brėžinys):

4.1. konservacinio funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro Gaudikių geomorfologinis draustinis, Mūšos tyrelio telmologinis draustinis, Didmargio, Dilbinėlių, Pabalių ir Švėtės botaniniai draustiniai, Žagarės botaninis zoologinis draustinis ir Žagarės urbanistinis draustinis; jų steigimo tikslai:

4.1.1. Gaudikių geomorfologinio draustinio – išsaugoti Gaudikių moreninį gūbrį – Linkuvos moreninio kalvagūbrio fragmentą;

4.1.2. Mūšos tyrelio telmologinio draustinio – išsaugoti Mūšos tyrelio aukštapelkės dalį ir apypelkio miškus, išsaugoti ir palaikyti palankią 7110 *Aktyvių aukštapelkių, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 3160 Natūralių distrofinių ežerų, 9020 *Plačialapių ir mišrių miškų, 91D0 *Pelkinių miškų ir 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų buveinių būklę su joms būdinga augalų ir gyvūnų įvairove (*Europos Bendrijos svarbos prioritetiniai natūralių buveinių tipai);

4.1.3. Didmargio botaninio draustinio – išsaugoti Šiaurės Lietuvos lygumoms būdingas miškų buveines, Europos Bendrijos svarbos 9020 *Plačialapių ir mišrių miškų, 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų buveines, palaikyti palankią plačialapės klumpaitės (*Cypripedium calceolus*) buveinių ir populiacijų būklę;

4.1.4. Dilbinėlių botaninio draustinio – išsaugoti Vidurio ir Šiaurės Lietuvai būdingas Europos Bendrijos svarbos 9020 *Plačialapių ir mišrių miškų, 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų buveines, palaikyti jų palankią būklę, atkurti ir palaikyti palankias buveinių sąlygas plačialapės klumpaitės (*Cypripedium calceolus*) ir stačiosios dirvuolės (*Agrimonia pilosa*) populiacijoms;

4.1.5. Pabalių botaninio draustinio – išsaugoti ir palaikyti Europos Bendrijos svarbos 9010 *Vakarų taigos miškų buveines ir išsaugoti bei palaikyti augalų, įrašytų į aplinkos ministro tvirtinamą Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, palankią buveinių ir populiacijų būklę, Pabalių miško paprastosios pušies genetinę medyną;

4.1.6. Švėtės botaninio draustinio – išsaugoti ir palaikyti Europos Bendrijos svarbos 6450 Aliuvinių pievų buveines, saugomų augalų, įrašytų į aplinkos ministro tvirtinamą Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, paprastosios tuklės (*Pinguicula vulgaris*) ir raibosios gegūnės (*Dactylorhiza cruenta*) buveines;

4.1.7. Žagarės botaninio zoologinio draustinio – išsaugoti Šiaurės Lietuvos lygumoms būdingus miškus, išsaugoti ir palaikyti palankią Europos Bendrijos svarbos 9020 *Plačialapių ir mišrių miškų, 9050 Žolių turtingų eglynų ir 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų buveinių būklę, išsaugoti palankią plačialapės klumpaitės (*Cypripedium calceolus*), stačiosios dirvuolės (*Agrimonia pilosa*) ir kitų augalų, grybų ir gyvūnų rūšių, įrašytų į aplinkos ministro tvirtinamą Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, populiacijų būklę;

4.1.8. Žagarės urbanistinio draustinio – išsaugoti, tikslingai naudoti ir pažinti Žagarės miesto istorinę dalį, atkurti jos urbanistinę (planinę, tūrinę, erdvinę) struktūrą, vertingus užstatymo tipus ir bruožus, istorinius statinius ir kitus fizinės aplinkos elementus nepažeidžiant teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų vertingųjų savybių ir jų aplinkos;

4.2. ekologinės apsaugos prioriteto zona, kurią sudaro miškingos ir agrarinės apsauginės teritorijos, skirtos draustinių ir vandens telkinių apsaugai, Mūšos tyrelio pelkės pietrytiniame ir šiaurvakariniame pakraščiuose, aplink Žagarės botaninį zoologinį draustinį Žagarės miške, Švėtės atkarpose ties Žvelgaičių ežeru ir Minčaičių karjeru, Švėtės paslėnyje – šiaurės rytiniame Žagarės miesto pakraštyje ties Latvijos siena ir didžiojoje Rukuižių miško dalyje;

4.3. rekreacinio funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro rekreacinės teritorijos prie Žvelgaičių ežero ir Minčaičių karjero, šiauriniame Žagarės miesto pakraštyje, prie Latvių karjero ir Rukuižių tvenkinio;

4.4. ūkinio funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro:

4.4.1 miškų ūkio zona – Žagarės miškų masyvo šiaurinis pakraštys;

4.4.2. žemės ūkio zona – agrarinės teritorijos Juodeikių ir Žiurių kaimų apylinkėse;

4.5. gyvenamojo funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro Žagarės miesto, Žiurių ir Juodeikių kaimų dalys.

5. Regioninio parko buferinės apsaugos zoną sudaro 2 atskiri arealai pietinėje ir šiaurinėje regioninio parko dalyse. Jos tikslas – apsaugoti regioninio parko ekosistemą nuo kenksmingo (neigiamo) poveikio aplinkai, o kraštovaizdį – nuo vizualinės taršos.

III SKYRIUS TERITORIJOS TVARKOMASIS ZONAVIMAS

6. Tvarkymo plane pagal Saugomų teritorijų tipinį apsaugos reglamentą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinio apsaugos reglamento patvirtinimo“, nustatomos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos (tvarkymo plano brėžinys):

6.1. konservacinės paskirties žemės gamtos ir kultūros paveldo objektų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KOr) su registrinių kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo pozoniu (KOr*) ir gamtos paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo pozoniu (KOr-G);

6.2. miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

6.2.1. ekosistemų apsaugos miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (MEk) ir išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo pelkių kraštovaizdžio tvarkymo pozonis (M(P)Ek);

6.2.2. rekreacinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo miškų (miško parkų) kraštovaizdžio tvarkymo zona (MRe);

6.2.3. apsauginių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – bendrojo apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (MAb) ir specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (MAs);

6.2.4. ūkinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ūkinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zona (MŪ);

6.3. žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

6.3.1. ekosistemas saugančių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (ŽEk);

6.3.2. rekreacinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona (ŽRe);

6.3.3. apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – bendrojo apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (ŽAb) ir specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (ŽAs);

6.3.4. ūkinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – tradicinio gamybinio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (ŽŪn);

6.4. vandens ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

6.4.1. ekosistemas saugančių vandenių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (VEk);

6.4.2. rekreacinių vandenių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona (VRe);

6.4.3. bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (VAe);

6.5. kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

6.5.1. kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – kraštovaizdžio išsaugojančiojo tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zona (GEk) su sodybinio užstatymo kraštovaizdžio tvarkymo pozoniu (GEk-S), perimetrinio užstatymo kraštovaizdžio tvarkymo pozoniu (GEk-P), perimetrinio reguliaraus užstatymo kraštovaizdžio tvarkymo pozoniu (GEk-PR), atskirai stovinčių pastatų kraštovaizdžio tvarkymo pozoniu (GEk-A),

miesto vilų kraštovaizdžio tvarkymo pozonių (GEk-MV), viešųjų erdvių kraštovaizdžio tvarkymo pozonių (GEk-V), gamtinių elementų kraštovaizdžio tvarkymo pozonių (GEk-G);

6.5.2. kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zona (GEp) su sodybinio užstatymo kraštovaizdžio tvarkymo pozonių (GEp-S), laisvo planavimo užstatymo kraštovaizdžio tvarkymo pozonių (GEp-L);

6.5.3. apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – sugriežtinto vizualinio reguliavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona (GAi);

6.5.4. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona (NRn) ir urbanizuotos rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona (NRu);

6.5.5. pramoninės-komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyviai technogenizuotos aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona (NFn) ir intensyviai technogenizuotos aplinkos pramoninių-komunalinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona (NFu).

IV SKYRIUS

GAMTOS APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

7. Pagrindinės regioninio parko gamtos apsaugos kryptys yra šios:

7.1. gamtos paveldo objektų išsaugojimas;

7.2. Europos Bendrijos svarbos pievų, pelkių ir miškų buveinių išsaugojimas;

7.3. invazinių augalų rūšių naikinimas ir plitimo stabdymas.

8. Gamtos paveldo objektai naudojami pažinimo ir ekologinio ugdymo tikslais. Pritaikant gamtos paveldo objektus lankyti, tvarkomi želdiniai, atliekami specialieji miško kirtimai kraštovaizdžiui formuoti, įrengiamos saugų lankymą užtikrinančios priemonės: laiptai, takai, apžvalgos aikštelės, atokvėpio vietos, informaciniai stendai, riboženkliai ir kita gamtos paveldo objektams saugiai lankyti reikiama infrastruktūra. Pirmiausia turi būti tvarkoma ir pritaikoma pažintiniam turizmui gamtos paveldo objektų Žagarės ir Švėtės atodangų ir Žagarės miško veimutinės pušies aplinka.

9. Pagrindinė pievų buveinių tvarkymo priemonė – šienavimas, taip pat gali būti taikomas ganymas, o apleistuose buveinių plotuose būtina kirsti savaime želiančius medžius ir krūmus bei jų atžalas. Pievas būtina bent kartą per metus nušienauti. Pievų buveinėse rekomenduojamas vėlyvas šienavimas. Nupjauta ar nukirsta biomasė negali būti paliekama vietoje – ją būtina išgabenti. Pievų buveinių ir laukymų skatinama nesuarti, nepersėti, neužsodinti mišku ar nepalikti užaugti savaime.

10. Siekiant išsaugoti ir atkurti Europos Bendrijos svarbos pievų buveines (6210 Stepinių pievų, 6270 *Rūšių gausių ganyklų ir ganomų pievų, 6410 Melvenynų, 6450 Aliuvinių pievų, 6510 Šienaujamų mezofitų pievų ir 6530 *Miškapievų) regioniniame parke, numatoma:

10.1. palaikyti gerą miško laukymų būklę, šalinant atželiančius medžius ir krūmus, šienaujant;

10.2. palaikyti gerą pievų ir atvirų erdvių būklę, kertant menkaverčius medžius ir krūmus, šienaujant tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose vietose;

10.3. tvarkymo plano brėžinyje išskirtame M(P)Ek pozonyje skatinama palaikyti atviras miško laukymes, kurių reikia biologinei įvairovei išsaugoti, ir natūralų pelkės hidrologinį režimą (išskyrus gamtotvarkos planuose numatytus pažeisto hidrologinio režimo atkūrimo darbus);

10.4. naudoti 7220 *Šaltinių su besiformuojančiais tufais buveines taip, kad nebūtų intensyviai veikiami šaltinių ir požeminiai vandenys, keičiamas hidrologinis režimas, tręšiama ir naudojami pesticidai teritorijose, hidrologiniais ryšiais susijusiose su saugomomis buveinėmis.

11. Europos Bendrijos svarbos miško buveinėse tvarkymo darbus galima vykdyti siekiant atkurti saugomoms augalų rūšims palankias buveinės sąlygas arba sukurti įvairiaamžį, saugomos natūralios buveinės tipui būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną.

12. Siekiant išsaugoti ir atkurti Europos Bendrijos svarbos miškų buveines regioniniame parke, numatoma:

12.1. stiprinti ekosistemų apsaugos funkcijas miškuose. Šiuo tikslu Europos Bendrijos svarbos miškų buveinėse skatinama neardyti miško paklotės, žolių, samanų, kerpių ar krūmokšnių dangos (reikalavimas netaikomas, jeigu miško paklotės suardymo neįmanoma išvengti vykdant leistiną medienos ruošą arba atkuriant mišką), nenaudoti pesticidų ir trąšų, esamas melioracijos sistemos ir sureguliuotas vandens tėkmės palikti savaiminei renatūralizacijai. Skatinamos priemonės būdingai medynų rūšinei sudėčiai ir medynų vertikalijai struktūrai palaikyti;

12.2. 9010 *Vakarų taigos buveinėse skatinama nešalinti negyvos medienos, nevykdyti miško kirtimų, išskyrus specialiuosius kirtimus, siekiant sukurti įvairiaamžį, būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną, bei sanitarinius miško kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė, nesodinti miško išdegusiose arba gaisrų pažeistose vietose, kirtaviečių ir gaisraviečių dirvožemį mechaniniu būdu ruošti, kai tai būtina atkuriant mišką;

12.3. 9020 *Plačialapių ir mišriųjų miškų ir 9050 Žolių turtingų eglynų buveinėse skatinama nevykdyti miško kirtimų, išskyrus specialiuosius kirtimus, siekiant suformuoti ir palaikyti įvairiaamžį, būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną bei sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė. Taip pat skatinama nekirsti brandžių plačialapių rūšių medžių, nešalinti negyvos (stambesnė kaip 30 cm skersmens) medienos buveinėse;

12.4. 9060 Spygliuočių miškų ant fluvioglacialinių ozų, 9080 *Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 *Pelkinių miškų ir 91E0 *Aliuvinių miškų buveinėse skatinama nevykdyti miško kirtimų, išskyrus atrankinius kirtimus, specialiuosius kirtimus, siekiant suformuoti ir palaikyti būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną, bei sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė.

13. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas rūšims, įtrauktoms į Europos Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą. Regioniniame parke užregistruotos dvi tokios rūšys – Sosnovskio barštis (*Heracleum sosnowskyi*) ir bitinė sprigė (*Impatiens glandulifera*). Būtina nuolat kontroliuoti šių rūšių augalų plitimą ir juos naikinti. Siekiama į šią veiklą įtraukti žemių savininkus ir valdytojus.

V SKYRIUS

KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

14. Regioninio parko nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptys yra šios:

14.1. vertingųjų savybių apsauga, tinkamas naudojimas ir pritaikymas, tikslingas pažinimas;

14.2. prioritetą visada teikiamas nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių saugojimui vietoje. Jei objekto išsaugoti neįmanoma, jis išimtiniais atvejais gali būti perkeliamas į kitą suderintą vietą ar muziejų, o negrįžtamai suiręs ar pažeistas – prieš demontuojant išsamiai dokumentuojamas;

14.3. Žagarės miesto istorinės dalies, Žagarės dvaro sodybos ir Raudondvario palivarko sodybos – vietovės ir kompleksinių objektų, kuriems, vadovaujantis kultūros ministro ir aplinkos

ministro tvirtinamomis nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, gali būti rengiami nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai, detalizuoti paveldosaugos reikalavimai pateikiami Sprendinių 26–28 punktuose ir tvarkymo plano brėžinio 4 lape.

15. Regioninio parko kultūros paveldo objektų apsaugos kryptys ir priemonės formuojamos atsižvelgiant į dominuojantį objektų vertingųjų savybių pobūdį:

15.1. archeologinį, memorialinį, istorinį, mitologinį: KOr 30333, KOr 3857, KOr 23859, KOr 11729/21990, KOr11732, KOr5907, KOr*45602, KOr* 13057, KOr* 44806, KOr* 8948, KOr 29615, KOr 28181, KOr* 45684, KOr* 45685;

15.2. architektūrinį: KOr 965, KOr 137, KOr* 43298, KOr* 45960, KOr 1357, KOr 12223, KOr 12250, KOr 28189.

16. Pavieniai paveldo objektai, esantys didesnio ar kompleksinio objekto teritorijoje, priskiriami šio objekto pagrindu suformuotai kraštovaizdžio tvarkymo zonai ar pozoniui ir atskirai nedetalizuojami. Jų tvarkymą reglamentuoja atitinkamai kraštovaizdžio tvarkymo zonai (pozoniui) nustatyti tvarkymo plano reglamentai arba individualūs apsaugos reglamentai.

17. Reguluojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KOr) nustatoma valstybės saugomų kultūros paveldo objektų teritorijose, kuriose tikslinga palaikyti tradicines (įprastas) naudojimo formas, užtikrinančias nustatytosios vertės išsaugojimą, ir gerinti šių vertybių eksponavimo sąlygas.

18. Reguluojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo pozonis (KOr*) nustatomas registrinių (pirminės apsaugos) kultūros paveldo objektų teritorijose, kuriose nebūtina nustatyti konservacinės žemės paskirties, tačiau tikslinga palaikyti tradicines (įprastas) ar minimaliai keičiančias vertingąsias savybes naudojimo formas, užtikrinančias nustatytosios vertės išsaugojimą ir objektų naudojimą (pritaikymą), ir gerinti šių vertybių eksponavimo sąlygas.

19. Kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo zona (GEk), nustatyta Žagarės miesto istorinės dalies (unikalus kodas Kultūros vertybių registre (toliau – u. k.) 17127) teritorijoje, kurioje užstatymas yra vertingoji savybė, tvarkomoje konservuojant, restauruojant, pritaikant urbanistinę struktūrą, nepažeidžiant teritorijos užstatymo tipo ir išsaugant užstatymo bruožus. Joje:

19.1. vykdomi visi tvarkymo ir statybos darbai, užtikrinantys Žagarės miesto istorinės dalies vertingųjų savybių išsaugojimą. Apsaugos kryptys ir priemonės nurodytos Sprendinių 21–22 punktuose;

19.2. draudžiama statyba, pažeidžianti miestą kaip vientisą urbanistinį ir architektūrinį kompleksą ir jo tradicinius ryšius su gamtine aplinka. Konkretūs paveldosaugos reikalavimai nurodyti Sprendinių 26 punkte.

20. Kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo zona (GEp), nustatyta Žagarės miesto istorinės dalies (u. k. 17127) teritorijose, kuriose užstatymas nėra vertingoji savybė, tačiau išsaugojusiose urbanistiniu požiūriu vertingus planinės struktūros elementus. Šioje zonoje pagrindinis išsaugojimo objektas yra miestelio (jo dalies) plano struktūra ar jos elementai, o užstatymas gali būti transformuojamas, priartinant jį prie istorinei miesto daliai būdingų parametrų. Joje:

20.1. vykdomi užstatymo transformavimo darbai privalo užtikrinti urbanistiniu požiūriu vertingo gatvių tinklo ir kitų planinės struktūros elementų išsaugojimą;

20.2. transformuojant esamą ir formuojant naują užstatymą, vadovaujamosi užstatymo tipo ir bruožų parametrais, nustatytais tvarkymo plano brėžinio 4 lape;

21. Kultūros paveldo objektų ir vietovės vertingųjų savybių apsauga užtikrinama, taikant šias priemones:

21.1. nuolatos (periodiškai) stebint objekto ir jį supančios aplinkos būklę, laiku atliekant priežiūros darbus, kad fizinė būklė neblogėtų;

21.2. atliekant išsamius taikomouosius tyrimus ir tyrimais pagrįstus tvarkybos darbus;

21.3. atliekant archeologinius tyrimus archeologinį vertingųjų savybių pobūdį turinčiuose objektuose prieš statybos, tvarkybos ar kraštotvarkos darbus, kurių metu bus atliekami žemės judinimo darbai, o XIX–XX a. pasipriešinimų, ginkluotų konfliktų, jų metu žuvusių žmonių laidojimo vietose, neveikiančiose ar riboto naudojimo kapinėse – prieš atliekant žemės judinimo darbus;

21.4. nekeičiant susiklosčiusio reljefo, išskyrus tyrimais pagrįstus tvarkybos darbus;

21.5. dominuojančio archeologinio, memorialinio, istorinio, mitologinio vertingųjų savybių pobūdžio objektų (Žagarės piliakalnio su gyvenviete, Žagarės piliakalnio II su gyvenviete) – išsaugant neužstatytas erdves komplekso teritorijoje ir užtikrinančias jo apžvalgą;

21.6. dominuojančio architektūrinio vertingųjų savybių pobūdžio objektuose (Žagarės dvaro sodyba, Raudondvario palivarko sodyba, Naujosios Žagarės Šv. Petro ir Pauliaus bažnyčios statinių kompleksas, Žagarės žydų religinių pastatų kompleksas) – saugant planinę ir tūrinę erdvinę struktūrą, vizualines ašis, želdinimo principus, spalvinį ir apdailos medžiagų autentiškumą;

21.7. Žagarės miesto istorinės dalies vertingųjų savybių apsauga užtikrinama taikant Sprendinių 27 punkte nurodytus konkrečius reglamentus, kuriuose detalizuoti paveldosaugos reikalavimai urbanistinės struktūros ir jos sudedamųjų dalių (plano, tinklo, tūrinės erdvinės struktūros, reljefo, kvartalų, gatvių trasų ir dangų, aikščių, išsklotinių ir dominančių, užstatymo tipų ir bruožų, juos atitinkančių pastatų ir mažosios architektūros elementų) apsaugai.

22. Kultūros paveldo objektų ir vietovės tinkamas naudojimas ir pritaikymas užtikrinami, taikant šias priemones:

22.1. parengiant ir įgyvendinant platesnę teritorijos atgaivinimo strategiją ir jos įgyvendinimo planą, kurie apimtų informacines, planavimo, teisinės, finansines priemones, skatinančias įsigyti, įveikinti ir sutvarkyti apleistus ir (ar) bešeimininkius pastatus;

22.2. šalinant menkaverčius statinius, sudarančius vizualinę taršą;

22.3. tvarkant aplinką (takai, keliai, privažiavimai, vandens telkiniai, želdiniai, mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai):

22.3.1. takų, kelių, privažiavimų dangos tvarkomos pagal tyrimų duomenis. Jei tyrimų duomenų nėra, dangos parenkamos atsižvelgiant į kontekstą – archeologinio dominuojančio vertingųjų savybių pobūdžio objektuose, neurbanizuotoje teritorijoje prioritetas teikiamas gruntinėms dangoms, istorinėje miesto dalyje – grindiniams, natūralių spalvų trinkelėms. Stovėjimo aikštelės planuojamos už objekto negali vizualiai dominuoti, būti įrengtos apžvalgos ašyje, turi būti ribojamas jų dydis arba teritorija skaidoma želdiniais. Svarbu išsaugoti artimą istoriniam žaliųjų ir kietųjų dangų santykį teritorijoje;

22.3.2. šalinant menkaverčius, vizualinę taršą keliančius želdinius, prižiūrint ir atkuriant vertingus želdinius ir želdynus. Sodinami nauji želdiniai parenkami pagal tyrimų duomenis arba istoriškai būdingi regionui ir (ar) konkrečiam paveldo objektui ar vietai.

22.3.3. mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai parenkami pagal tyrimų duomenis arba nuosaikios šiuolaikinės išraiškos. Būtina užtikrinti vizualinį vientisumą;

22.4. aplinkoje maksimaliai (kiek tai įmanoma nenaikinant vertingųjų savybių) užtikrinamas prieinamumas visiems (riboto judumo asmenims);

22.5. pritaikant paveldo objektus ir kitus istorinius statinius naudojimui:

22.5.1. pritaikymas naudojimui gali būti vykdomas minimaliai keičiant kultūros paveldo objektų vertingąsias savybes, istorinių statinių išvaizdą;

22.5.2. atliekant statybos darbus ypatingas dėmesys turi būti skiriamas su autentiškomis suderinamų medžiagų naudojimui ir vizualinio integralumo išsaugojimui. Jei įvertinama, kad rekonstravimo darbai yra būtini ir tik minimaliai pakeis objekto vertingąsias savybes, parenkant rekonstravimo kryptį prioritetas teikiamas naujo priestato mažiausiai iš viešųjų erdvių matomoje pastato dalyje statybai, kuo mažiau veikiant autentiškas struktūras be intervencijos į esamo pastato architektūrą;

22.5.3. nauja statyba galima tik neužgožiant paveldo objekto. Naujas statinys turi būti reikalingas paveldo objekto naudojimui užtikrinti, būti mažesnio aukščio ir tūrio negu paveldo objektas, ramių, prigesintų spalvų ir medžiagų, foninės (neutralios) architektūros, komponuojamas už paveldo objekto žiūrint nuo įėjimo ar privažiavimo kelio, pagrindinių apžvalgos taškų;

22.5.4. dominuojančio archeologinio, memorialinio, istorinio, mitologinio vertingųjų savybių pobūdžio objektai (išskyrus Žagarės senąjį miesto vietą) gali būti pritaikomi tik moksliniams, pažintiniams, mokomiesiems tikslams ir lankymui – gali būti įrengiami takai, laiptai, pandusai, informaciniai stendai, atokvėpio vietos ir pan.;

22.5.5. dominuojančio architektūrinio vertingųjų savybių pobūdžio objektuose galimas pritaikymas šiuolaikiniams poreikiams, naudojant objektą autentiška paskirtimi ir (ar) pritaikymas keičiant paskirtį. Prioritetas teikiamas paskirčiai, kuri yra autentiška arba artima autentiškai, nereikalauja ar reikalauja minimalių pastato planinės struktūros, išvaizdos, aplinkos pertvarkymų;

22.5.6. kompleksiniuose kultūros paveldo objektuose nauja paskirtis ir jai keliami reikalavimai neturi suardyti komplekso vientisumo;

22.5.7. draudžiama komplekso teritoriją fiziškai ir (ar) vizualiai dalinti istoriškai nepagrįstomis tvoromis, želdiniais ar kitais barjeriais;

22.5.8. energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiai ir kiti inžineriniai įrenginiai gali būti tik įmontuojami į kitus (kultūrinės vertės neturinčius) statinius ar mažuosius kraštovaizdžio architektūros elementus, kad nepažeistų objekto vizualinio integralumo, arba įrengiami taip, kad būtų neapžvelgiami nuo takų, kelių, viešųjų erdvių ar pro visuomenei prieinamų paveldo objektų patalpų langus.

22.6. Žagarės miesto istorinės dalies naudojimas ir pritaikymas vykdomi:

22.6.1. prioritetą teikiant teritorijų, kuriose užstatymas nėra vertingoji savybė ir (arba) yra pakitęs, pertvarkymui;

22.6.2. keičiant esamą ir formuojant naują užstatymą, tvarkant aplinką pagal konkrečius teritorijoje nustatytus paveldosaugos reikalavimus;

22.7. konkretūs pavienių ir kompleksinių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsaugos ir pritaikymo reikalavimai nustatomi individualiuose apsaugos reglamentuose;

22.8. kultūros paveldo objektų ir vietovės vertingosios savybės nurodytos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų (toliau – NKPVT), sudaromų vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 8 straipsnio 5 dalimi, aktuose. Pakitus NKPVT aktų duomenims, atitinkamai pritaikomi šio plano sprendiniai, išsaugant visas naujai nustatytas vertingąsias savybes, pagal NKPVT aktus nustatant pastatų apsaugos statusą ir teritorijos užstatymo tipą bei jam taikomus paveldosaugos reikalavimus, nustatytus šiuo specialiuoju planu;

23. Tikslingas nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimas skatinamas šiomis priemonėmis:

23.1. atliekant mokslinius ir taikomuosius tyrimus, atskleidžiančius paveldo istoriją, vertes ir aktualizuojančius paveldą;

23.2. tęsiant kultūros paveldo objektų pažymėjimą, informacinių stendų ir lauko ekspozicijų įrengimą. Rekomenduojama pažintinę informaciją pateikti ir internete;

23.3. vykdant aktyvią ir kryptingą paveldo ir turizmo komunikaciją, pagrįstą tyrimų duomenimis ir turizmo infrastruktūros privalumais;

23.4. suprojektuojant ir įrengiant pažintines pėsčiųjų, dviračių, automobilių trasas, prioritetą teikiant pirmosioms;

23.5. įrengiant funkcinę turizmo infrastruktūrą (atokvėpio, poilsio vietos) ir skatinant turizmo paslaugų plėtrą (apgyvendinimo, maitinimo), kuri sudarytų sąlygas lankytojui pasilikti ilgiau.

24. Nekilnojamojo kultūros paveldo srityje prioritetas teikiamas Žagarės miesto istorinės dalies ir Žagarės dvaro sodybos (ypač jos ūkinės-gamybinės dalies) gaivinimui (įveiklinimui, istorinių funkcijų atkūrimui).

25. Saugant ir aktualizuojant nematerialųjį paveldą, prioritetas teikiamas Žagarės vyšnių festivalio tęstinumui, akcentuojant ir plėtojant žagarvyšnių aspektą, amatų ir verslų, vietos tradicijų išsaugojimui ir gaivinimui.

26. Detalus paveldosaugos reikalavimai Žagarės miesto istorinėje dalyje (u. k. 17127):

26.1. saugoma stačiakampė plano struktūra su savaiminės raidos netaisyklingais elementais (buv. Senoji ir Naujoji Žagarė) – gatvės, stačiakampė Miesto ir netaisyklinga Senosios Žagarės aikštės, kvartalų ribos, kapinės;

26.2. saugoma dvilypė tūrinė erdvinė struktūra: buv. Senojoje Žagarėje sudaryta iš netaisyklingos formos aikštės ir į ją sueinančių pagrindinių P. Cvirkos, Švėtės, Kalkių ir Gedimino g. su vyraujančiu sodybiniu užstatymu gyvenamaisiais pastatais ir dominuojančia Šv. apašt. Petro ir Povilo bažnyčia; buv. Naujojoje Žagarėje sudaryta iš Miesto a. centre, pagrindinių Vilniaus, Raktuvės, Dariaus ir Girėno, Šiaulių, Kęstučio g. su vyraujančiais perimetriniu-reguliariu, perimetriniu užstatymu, laipsniškai link pakraščių pereinančiu į sodybinį, ir dominuojančia Šv. apašt. Petro ir Povilo bažnyčia. Dominantės – bažnyčios – negali būti užgožiamos;

26.3. tais atvejais, kai planuojama formuoti naujus sklypus, dalinti ar sujungti esamus sklypus, ribos nustatomos pagal istorinių sklypų ribas;

26.4. saugomi gamtiniai elementai – reljefas (centre lygus, pakraščiuose banguotas, formuojamas Švėtės upės slėnio ir piliakalnių), kultūrinis sluoksnis, vandens telkiniai, Raktuvės ir Kęstučio g. apželdinimo pobūdis. Pritaikant naudojimui, gali būti minimaliai keičiami gatvių, atvirų erdvių, žemės valdų paviršiaus nuolydžiai;

26.5. saugomos išsklotinės, pažymėtos NKPVT akte: į išsklotines patenkančių pastatų užstatymo bruožai (išskyrus tai, kas NKPVT akte išskirta kaip nevertinga), užstatymo linija, aukštingumas, aukštis gali būti keičiami tik tyrimų duomenimis arba keičiant nebūdingus elementus, apdailą į atitinkančius Žagarės miesto istorinės dalies užstatymo bruožus. Urbanistinės struktūros ir kitų statinių aukštis gali būti keičiamas iki 0,5 m iki kraigo, neviršijant užstatymo tipo parametru;

26.6. saugomos istorinės gatvių dangos ar jų fragmentai, nurodyti NKPVT akte;

26.7. bendrieji reikalavimai pastatams, pagal NKPVT akte nurodytą pastato statusą:

26.7.1. kultūros paveldo objektai – galimi visi tvarkybos darbai ir pritaikymui reikalingi statybos darbai, vykdomi minimaliai keičiant vertingąsias savybes;

26.7.2. vertingųjų savybių požymių turintys objektai – prieš projektuojant ir vykdant tvarkybos ir (ar) statybos darbus vertingųjų savybių požymių turinčiuose objektuose, kurie darytų įtaką potencialioms vertingosioms savybėms, būtina kreiptis į NKPVT dėl objekto vertės nustatymo. Vadovaujantis NKPVT sprendimu, toliau objektui taikomi reikalavimai kultūros paveldo objektams, urbanistinės struktūros statiniams arba kitiems statiniams;

26.7.3. urbanistinės struktūros statiniai – galimi remonto ir rekonstravimo darbai, išlaikant ir (ar) suteikiant vietovės ir konkrečios teritorijos užstatymo tipą ir bruožus, išsaugant autentiškus

elementus. Rekonstravimo atvejais prioritetas teikiamas naujo priestato statybai mažiausiai iš viešųjų erdvių matomoje pastato dalyje. Istorinių urbanistinės struktūros statinių (statytų iki 1940 m.) aukštingumas nedidindamas, aukštis iki kraigo gali būti didindamas iki 1 m, tačiau neviršijant teritorijai nustatytų parametru;

26.7.4. kiti statiniai – galimi visų rūšių tvarkomieji statybos darbai, nepažeidžiant vietovės vertingųjų savybių, laikantis bendrųjų vietovės pritaikymo ir detalizuotų paveldosaugos reikalavimų, nurodytų konkretaus užstatymo tipo teritorijai. Pastatai, kurie nėra pažymėti NKPVV akte, laikomi kitais statiniais;

26.7.5. naujų statinių statyba galima nepažeidžiant vietovės vertingųjų savybių, laikantis bendrųjų vietovės pritaikymo ir detalizuotų paveldosaugos reikalavimų, nurodytų konkrečiai teritorijai;

26.7.6. rekonstruojant kitus ir statant naujus statinius jų aukštis negali viršyti maksimalaus esamų pastatų aukščio gatvės atkarpoje tarp sankryžų, o pastato užstatymo linija ir orientacija ilguoju kraštu ar galu palei gatvę parenkama pagal vyraujančią toje gatvės atkarpoje;

26.7.7. remontuojant, rekonstruojant kitus statinius ir statant naujus statinius, prioritetas teikiamas statinių, priderintų prie esamų pastatų fasadų architektūriniais sprendiniais, projektams, išskyrus atvejus, kai užstatymas grindžiamas istoriniais duomenimis. GEK teritorijose privalomas atitikimas būdingiems istorinio užstatymo tūriniais erdviniais parametrams. Istorinių užstatymo bruožų neatitinkantys esami pastatų elementai (pavyzdžiui, plokšti stogai) gali būti paliekami, jei projektu atitinkama pastato dalis nėra keičiama ją pertvarkant. GEP teritorijose leistina šiuolaikinė tūrinė išraiška, neviršijant nustatytų aukščio ir tankio parametru, išvengiant naujų statinių dominavimo aplinkoje;

26.8. bendrieji reikalavimai statinių išorės apdailai ir stalių gaminiais:

26.8.1. visų istorinių statinių, statytų iki 1940 m., išlikę autentiški stalių gaminiai (langai, durys, priėngiai ir kt.) saugomi juos restauruojant arba remontuojant. Negrįžtamai sunykę elementai atkuriami. Prioritetas teikiamas tradicinėms technologijoms, stalių gaminiai – mediniai;

26.8.2. visų istorinių statinių, statytų iki 1940 m., išorės apdailos medžiagos, elementai ir jų savybės (rūšis, profilis, matmenys ir t.t.), spalvinis sprendimas parenkami pagal natūros tyrimų duomenis. Jei autentiški natūros tyrimų šaltiniai neišlikę, remiamasi ikonografinė medžiaga ir istoriniais tyrimais (duomenimis), jų nesant – parenkamos Žagarės miesto istorinei daliai būdingos medžiagos ir spalvinis sprendimas. Reikalavimas atlikti tyrimus netaikomas, jei apdaila atnaujinama šiuo metu esamomis medžiagomis ir spalva, kurie atitinka būdingus Žagarės miesto istorinei daliai;

26.8.3. po 1940 m. statytų ir naujai statomų statinių išorės apdailai parenkamos Žagarės miesto istorinei daliai būdingos medžiagos ir spalvinis sprendimas: raudonų plytų mūras, tinkas, medis, lygi skarda, čerpės, rekomenduojami mediniai stalių gaminiai ir aptvėrimai, natūralios žemės kolorito spalvos. Neleistinas imitacinių medžiagų naudojimas (čerpų imitacijos skardos lakštų, plastikinių dailylenčių, laminuotų, plastifikuotų apdailos plokščių, akmens imitacijos keraminių plytelių ir pan.), ryškios, blizgios spalvos;

26.8.4. šiltinant istorinius pastatus turi būti išlaikytos ar atkurtos istorinės apdailos medžiagos ir spalvinis sprendimas (istorinių plytinių pastatų šiltinimas iš išorės neleistinas), langų ir durų įgilinimas fasade (ne daugiau negu 5 cm didesnis negu buvo iki šiltinimo);

26.9. saugomi (nevertingo užstatymo teritorijose transformuojami) užstatymo tipai ir bruožai. Nustatytos šios skirtingo reglamentavimo teritorijos:

26.9.1. KOr ir KOr* – kultūros paveldo objektų teritorijos, tvarkomos pagal individualius apsaugos reglamentus ir kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones;

26.9.2. GEk – teritorijos, kuriose užstatymas yra vertingoji savybė, tvarkomos pagal nurodytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones. Užstatymo parametrai nustatomi pagal užstatymo tipą, nurodytą NKPV akte:

26.9.2.1. GEk-P – perimetrinis užstatymas. Užstatymo bruožai: 1–2 a. mediniai ir mūriniai pastatai dvišlaičiais, rečiau – pusvalminiais stogais, išdėstyti pagal gatvės liniją, ilguoju fasadu į gatvę. Sklypo gilumoje galimi pagalbiniai pastatai. Būdinga saikinga puošyba, išskirtini „plytų stiliaus“ pastatai Šiaulių g. 12, 20 ir fachverko konstrukcijos pastatas Miesto a. 35. Pastatų aukštis: 1 a. su pastogėmis pastatų aukštis iki karnizo – nuo 2,20 m iki 3,50 m, iki kraigo – nuo 4,20 m iki 7,50 m, 2 a. su pastoge pastatų aukštis iki karnizo – nuo 5,80 m iki 7,50 m, iki kraigo – nuo 7,50 m iki 11 m; P. Cvirkos g. 31a sklype išlikęs 3 a. su pastoge mūrinis buv. gamybinis pastatas, kurio aukštis iki karnizo – 10 m, iki kraigo – 13 m. Užstatymo tankis – iki 60 %;

26.9.2.2. GEk-PR – perimetrinis reguliarus užstatymas. Užstatymo bruožai: miesto Centrinės dalies stačiakampių kvartalų užstatymas, 1–2 a., daugiausia mūriniai raudonų plytų mūro, „plytų stiliaus“ pastatai su dvišlaičiais stogais, išdėstyti pagal gatvės liniją, juos blokuojant tarpusavyje arba paliekant praėjimus tarp jų. Sklypo gilumoje galimi pagalbiniai pastatai. Būdingos pleištinų ir segmentinių sąramų angos, įvairaus profilio karnizai, traukos, mentės, nišos, angų apvadai, sandriakai ir kt. puošybiniai elementai. Pastatų aukštis: 1 a. su pastogėmis pastatų aukštis iki karnizo nuo 2,50 m iki 6,50 m, iki kraigo – nuo 3,50 m iki 9,50 m, 2 a. su pastoge pastatų aukštis iki karnizo nuo 5 m iki 8,50 m, iki kraigo – nuo 5,50 m iki 11 m. Užstatymo tankis – iki 80 %;

26.9.2.3. GEk-MV – miesto vilos. Medinė miesto vila Kęstučio g. 6A, pasižyminti modernizmo architektūros bruožais. Užstatymo tankis – iki 20 %. Pagrindinio pastato aukštis nedidindamas (leistina paklaida dėl stogo šiltinimo ar pan. – 30 cm). Kitų pastatų aukštis iki 8 m;

26.9.2.4. GEk-S – sodybinis užstatymas. Užstatymo bruožai: gyvenamosios ir ūkinės paskirties mediniai, mūriniai 1 a. pastatai su pastogėmis, dvišlaičiais ir pusvalminiais stogais, gyvenamuosius namus ilguoju arba galiniu fasadu išdėstant palei gatvės liniją. Būdingas fasadų ir skydų apkalimas medinėmis lentelėmis, langų apvadai, langinės, kukli drožyba. Išskirtini „plytų stiliaus“ pastatai Dariaus ir Girėno g. 4, 23, 24, 37, Kęstučio g. 43, 45 ir fachverko konstrukcijos pastatas Raktuvės g. 28. Ūkiniai pastatai statomi laisvai sklypo gilumoje, mūrinių, medinių konstrukcijų, 1 a., dvišlaičiais stogais, gali būti su paaukštintomis pastogėmis. Pastatų aukštis: 1 a. su pastogėmis pastatų aukštis iki karnizo – nuo 2,50 m iki 3,80 m, aukštis iki kraigo – nuo 4 m iki 7,20 m, 2 a. pastatų su pastogėmis aukštis iki karnizo – 7 m, iki kraigo – 9,5 m. Užstatymo tankis iki 25 %, mažesniuose negu 6 a sklypuose – iki 40 %;

26.9.2.5. GEk-A – atskirai stovintys pastatai. Neišlikusi klebonija Miesto a. 1A, pastatas Vilniaus g. 65, sinagogos pastatas Vilniaus g. 10A, neišlikęs pastatas Švėtės g. 6 ir sinagogos pastatas Gedimino g. 13A. Neišlikę pastatai gali būti atkuriami pagal tyrimų duomenis arba neviršijant aplinkinių sklypų užstatymo aukščio, aukštingumo ir tankio. Vertingųjų savybių požymių turintys pastatai tvarkomi pagal bendruosius nurodymus šio tipo pastatams;

26.9.2.6. GEk-V – viešosios, atviros erdvės. Pastatų statyba negalima, išskyrus laikinus nesudėtingus statinius, susijusius su viešosios funkcijos gaivinimu. Galima inžinerinių statinių, mažosios architektūros elementų, reikalingų miesto funkcionavimui užtikrinti, statyba;

26.9.2.7. GEk-G – gamtinių elementų teritorija. Neužstatoma teritorija – pastatų statyba negalima. Galima inžinerinių, pažintinės ir rekreacinės infrastruktūros statinių statyba, nepažeidžianti vietovės vertingųjų savybių;

26.9.3. GEP – teritorijos, kuriose užstatymas nėra vertingoji savybė, tvarkomos pagal nurodytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones. Užstatymo parametrai nustatomi pagal aplink dominuojantį vertingą užstatymo tipą ir esamą užstatymą:

26.9.3.1. GEP-S – sodybinis užstatymas. Galimi visų rūšių statybos darbai, laikantis būdingų užstatymo bruožų. Pastatų maksimalus aukštis iki karnizo – 6,5 m, iki kraigo – 8,5 m. Užstatymo tankis – iki 25 %, mažesniuose negu 6 a sklypuose – iki 40 %;

26.9.3.2. GEP-L – laisvo planavimo. Esamas visuomeninis pastatas Kęstučio g. 1. Galimi visų rūšių statybos darbai, nedidinant esamo pastato tūrio ir aukščio. Rekomenduojamas tūrių skaidymas, galimas smulkesnių tūrių, atitinkančių sodybinio užstatymo parametrus, užstatymo formavimas, pratęsiant gatvių užstatymo linijas ir maskuojant esamą tūrį. Užstatymo tankis – iki 25 %, maksimalus naujų tūrių aukštis iki karnizo – 6,5 m, iki kraigo – 8,5 m;

26.9.4. jei istoriškai susiklostę esami užstatymo parametrai viršija būdingus priskirtam užstatymo tipui, jie nebegali būti didinami.

27. Detalūs paveldosaugos reikalavimai Žagarės dvaro sodyboje (u. k. 965):

27.1. sodyba sudalinta į:

27.1.1. neužstatomą teritoriją (parkas), kuriai nustatytas autentiškos paskirties saugojimo režimas. Pastatų statyba negalima, išskyrus istoriškai pagrįstus atkūrimo darbus, leistini tik inžinerinių statinių, būtinų kultūros paveldo objektų ir jų vertingųjų savybių funkcionavimui ir apsaugai užtikrinti, visų rūšių statybos darbai;

27.1.2. užstatytą teritoriją, kuriai nustatytas tausojamą naudojimo saugojimo režimas;

27.2. saugoma sodybos planinė struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija:

27.2.1. išlaikomas istoriškai susiklostęs funkcinis zonavimas: reprezentacinė dalis, gamybinė zona, parkas, juosiamas tvoros su vartais, religinių pastatų bei jų priklausinių erdvė;

27.2.2. išsaugoma atvirų, apželdintų ir užstatytų erdvių pusiausvyra, vizualinės ir funkcinės ašys (keliai, alėja). Draudžiamas teritorijos skaidymas istoriškai nepagrįstomis tvoromis, želdiniais ar kitais kraštotvarkos elementais;

27.2.3. nekeičiami (išskyrus tyrimais pagrįstus tvarkybos darbus ir minimaliai keičiančius vertingąsias savybes pritaikymo darbus) kultūros paveldo objektų tūriai ir architektūros bruožai;

27.2.4. saugomi neišlikę ar dalinai išlikę komplekso elementai: konservuojami cerkvės pamatai, neužstatoma, nekeičiamas apželdinimo pobūdis sodo vietoje, išskyrus rekomenduojamą sodo atsodinimą, pagrįstą tyrimų duomenimis;

27.2.5. kiti (menkaverčiai) pastatai gali būti remontuojami, rekonstruojami mažinant tūrius ir griaujami. Prioritetas teikiamas griovimui ir rekonstravimui mažinant tūrius;

27.2.6. nekeičiamos istorinės kelių trasos, saugomos išlikę jų dangos (grindinys);

27.3. parkas tvarkomas pagal atskirą projektą, pagrįstą istorinių, ikonografinių, dendrologinių tyrimų duomenimis. Saugomi ir tvarkomi vandens telkiniai ir autentiški hidrotechniniai įrenginiai. Saugomas apželdinimo pobūdis – medžių alėja, medžių grupės;

27.4. nekeičiamas lygus reljefas, žemėjantis V, PV kryptimis, saugomas kultūrinis sluoksnis;

27.5. saugomi į komplekso teritoriją patenkantys atskiri kultūros paveldo objektai: Žydu žudynių vieta ir kapas (u. k. 10862), Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta (u. k. 10863). Kilus nesuderinamumui su Žagarės dvaro sodybos visuma, jų teritorijos ir elementai tvarkomi prioriteta teikiant atskirų paveldo objektų vertingųjų savybių apsaugai;

27.6. saugomos ir tvarkomos kompleksą sudarančių objektų vertingosios savybės: gerinama bendra techninė pastatų būklė, prioriteta teikiant stogų ir lietaus vandens nuvedimo sistemos, plytų dekoru tvarkybai, išlikusių autentiškų stalių gaminių išsaugojimui;

27.7. kultūros paveldo objektuose prioritetas teikiamas asbestinio šiferio stogo dangų keitimui, langų ir durų tvarkybai, plastikinių gaminių keitimui į medinius, pagamintus pagal išlikusius pavyzdžius arba ikonografiją;

27.8. esant būtinybei pritaikyti esamas pastoges, prioritetas teikiamas sprendimams, kuo mažiau veikiantiems objekto ir komplekso vizualinį integralumą – skaidrioms čerpėms, minimalių dydžių plokštuminiams stoglangiams. Naujų mansardų, balkonų formavimas neleidžiamas;

27.9. kultūros paveldo objektų šiltinimas iš išorės, uždengiant autentišką plytinį fasadą, negalimas;

27.10. naujų pastatų statyba galima tik pagrindus, kad jie būtini kultūros paveldo objekto funkcionavimui ir nėra įmanoma pirma pritaikyti ir įveikinti esamų pastatų, bei atlikus poveikio dvaro sodybos ir atskirų ją sudarančių objektų vizualiniam integralumui vertinimą;

27.11. naujų ir remontuojamų, rekonstruojamų kitų statinių architektūrinė išraiška neutrali, naudotinos natūralios, ramių spalvų medžiagos, parenkamos atsižvelgiant į kultūros paveldo objektų kuriamą kontekstą.

28. Detalūs paveldosaugos reikalavimai Raudondvario palivarko sodyboje (u. k. 137):

28.1. sodyba sudalinta į:

28.1.1. neužstatomą teritoriją (kapinės, kelias), kuriai nustatytas autentiškos paskirties saugojimo režimas. Pastatų statyba negalima, išskyrus istoriškai pagrįstus atkūrimo darbus, leistini tik inžinerinių statinių, būtinų kultūros paveldo objektų ir jų vertingųjų savybių funkcionavimui ir apsaugai užtikrinti, visų rūšių statybos darbai;

28.1.2. užstatytą teritoriją, kuriai nustatytas tausojamojo naudojimo saugojimo režimas;

28.2. saugoma sodybos planinė struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija:

28.2.1. išsaugomos atviros erdvės, vizualiniai ryšiai su aplinkiniais laukais, vengtina želdiniais formuoti vizualinius barjerus;

28.2.2. nekeičiami (išskyrus tyrimais pagrįstus tvarkybos darbus ir minimaliai keičiančius vertingąsias savybes pritaikymo darbus) kultūros paveldo objektų tūriai ir architektūros bruožai;

28.2.3. kiti (menkaverčiai) pastatai gali būti remontuojami, rekonstruojami mažinant tūrius ir griaujami. Prioritetas teikiamas griovimui ir rekonstravimui mažinant tūrius;

28.2.4. išsaugoma senųjų kapinių teritorija;

28.2.5. nekeičiama kelio trasa;

28.3. saugoma buvusios daržinės vieta – išlikę lauko akmenų mūro pamatų fragmentai konservuojami apsaugant nuo sunykimo. Esant poreikiui buvusios daržinės vietoje formuojamas užstatymas – atkuriamas remiantis ikonografiniais duomenimis arba naudojant saikingas šiuolaikinės architektūros priemones, pamatus integruojant į naują tūrį. Nesant pakankamai ikonografinių duomenų, tūris ir stogo forma bei kampas parenkami pagal kitų ūkinių komplekso pastatų atitikmenį;

28.4. nekeičiamas lygus reljefas;

28.5. saugomos ir tvarkomos kompleksą sudarančių objektų vertingosios savybės: gerinama bendra techninė pastatų būklė, prioritetai teikiant stogų ir lietaus vandens nuvedimo sistemas, plytų dekoru tvarkybai, išlikusių autentiškų stalių gaminių išsaugojimui, esant galimybei griaujami menkaverčiai priestatai;

28.6. kultūros paveldo objektuose prioritetas teikiamas asbestinio šiferio stogo dangų keitimui, langų ir durų tvarkybai, plastikinių gaminių keitimui į medinius, pagamintus pagal išlikusius pavyzdžius arba ikonografiją;

28.7. esant būtinybei pritaikomos esamas pastogės, prioritetas teikiamas sprendimams, ku mažiau veikiantiems objekto ir komplekso vizualinį integralumą – skaidrioms čerpėms, minimalių dydžių plokštuminiams stoglangiams. Naujų mansardų, balkonų formavimas neleidžiamas;

28.8. kultūros paveldo objektų šiltinimas iš išorės, dengiant autentišką plytinį fasadą, negalimas;

28.9. naujų ir remontuojamų, rekonstruojamų kitų statinių architektūrinė išraiška neutrali, naudotinos natūralios, ramių spalvų medžiagos, parenkamos atsižvelgiant į kultūros paveldo objektų kuriamą kontekstą.

VI SKYRIUS

REKREACINIO NAUDOJIMO PLĖTROS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

29. Pagrindinės regioninio parko rekreacinio naudojimo plėtros kryptys – pažintinio turizmo vystymas, siekiant atskleisti gamtinius ir kultūrinius krašto savitumus, taip pat žirginio, pramoginio ir sportinio turizmo, poilsavimo gamtoje infrastruktūros, regioninio parko informacinės sistemos vystymas, rekreacijos galimybių įvairovės didinimas. Tai realizuojama įrengiant pažintinio turizmo trasas ir takus, plėtojant esamus, statant ir įrengiant naujus lankytojams skirtus rekreacinės infrastruktūros objektus tvarkymo plane numatytose vietose, tvarkant ir eksponuojant tradicinį kultūrinį ir gamtinį kraštovaizdį, pažintinę vertę turinčias gamtos ir kultūros paveldo vertybes, gyvasias kultūrines tradicijas ir raiškas, plėtojant gamtines ir kultūrines ekspozicijas.

30. Regioninio parko rekreacinio naudojimo nuostatos yra šios:

30.1. rekreacinė infrastruktūra ir poilsio objektai koncentruojami rekreacinio funkcinio prioriteto zonose;

30.2. regioninio parko draustiniuose plėtojamas pažintinis turizmas – įrengiamos automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasos, pėsčiųjų pažintiniai ir mokomieji takai, trumpalaikio poilsio vietos, privažiavimai ir priėjimai prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelės, mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai;

30.3. rekreaciniai ištekliai turi būti naudojami taip, kad nenukentėtų, neblogėtų jų kokybė, prioritetas teikiamas tradiciniams, su etnokultūra susijusiems rekreacinių išteklių naudojimo būdams, pirmiausia – pažintiniam ir kaimo turizmui;

30.4. skatinama rekreacinių paslaugų plėtra Žagarės, Vyšnių sodo ir Dolomito atodangos rekreacinio funkcinio prioriteto zonose;

30.5. stovyklavietės, kempingai, rekreaciniai pastatai ir kompleksai įrengiami ir statomi tik tvarkymo plane numatytose vietose;

30.6. prie pažintinio turizmo trasų, takų ir lankomų objektų prireikus gali būti įrengiamos ir statomos automobilių stovėjimo aikštelės, trumpalaikio poilsio vietos, apžvalgos aikštelės ir mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai.

31. Regioninio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonose numatoma:

31.1. Žagarės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje, įgyvendinant Žagarės ozo pritaikymo pažintiniam lankymui (kraštovaizdžio meno parkas) koncepciją, įrengti rekreacines ir apžvalgos aikšteles, vaikų pramogų vietas, miško teatrą, žemės meno erdvę, paukščių stebėjimo bokštelį ir kitą lankytojams skirtą infrastruktūrą. Taip pat numatoma sujungti Žagarės rekreacinę zoną ir miesto centrą pažintiniu taku, vingiuojančiu Švėtės pakrantėmis (~2,2 km), o Žagarės ozo pažintinį taką papildyti naujomis atkarpomis – „Meldų taku“ (pietvakarinėje užpelkėjusioje Žvelgaičių ežero dalyje), „Kabančiu taku“ (Švėtės slėnio šlaite) ir „Gyvo kranto taku“ (šiaurvakarinėje Žvelgaičių

ežero pakrantėje) bei įrengti pėsčiųjų pažintinį taką aplink vadinamuosius „trečiuosius karjerus“, sujungiant su esamu Žagarės ozo pažintiniu taku;

31.2. dolomito atodangos rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje, įgyvendinant Žagarės dolomito karjero konversijos pažintiniam lankymui (atviras geologijos parkas) koncepciją, pritaikyti lankymui kalkių degyklą, įrengti apžvalgos aikšteles, vaikų žaidimų aikšteles, amfiteatrą, automobilių stovėjimo aikštelę ir kitą lankytojams skirtą infrastruktūrą. Koncepcijoje numatytus įrengti objektus sujungti pažintiniu taku;

32. Regioninio parko pažintinio turizmo sistemą sudaro įvairaus dydžio ir pobūdžio pažintinio turizmo trasos ir takai, lankomi paveldo objektai, lankymui ir poilsiui skirta rekreacinė infrastruktūra (atokvėpio vietos, apžvalgos aikštelės, poilsiavietės, stovyklavietės). Regioniniame parke prioritetas teikiamas pėsčiųjų, dviračių ir automobilių turizmui.

33. Vystant autoturizmą regioniniame parke būtina įrengti kempingą Žvelgaičių ežero rytiniame krante, į šiaurės rytus nuo stovyklavietės „Prie pušyno“, šalia senojo malūno.

34. Aktualus elektromobilių įkrovimo stotelių įrengimas Žagarės rekreacinėje zonoje ir prie Mūšos tyrelio tako.

35. Autoturizmo ir dviračių turizmo trasos ir takai įrengiami pritaikant ir pagerinant esamus kelius. Dviračių ir pėsčiųjų turizmui tikslinga panaudoti senųjų kelių atkarpas.

36. Reikalinga pabaigti asfaltuoti rajoninio kelio Nr. 1610 ruožą Gaižaičiai–Juodeikiai–Jankūnai – tai labai pagerintų pažintinio lankymo automobiliais ir dviračiais sąlygas pietinėje regioninio parko dalyje, ypač Mūšos tyrelio pasiekiamumą.

37. Dviračių turizmo požiūriu labai svarbi potenciali jungtis su latviškąja Žiemgala yra ties Švedpolio šaltiniu – seniau čia ėjo pagrindinis kelias iš Žagarės į Tervetę, yra išlikę senkelio ir tilto per Švėtę liekanos. Reikalinga atkurti senkelio atkarpą su pėstiesiems ir dviratininkams skirtu tiltu – tai leistų suformuoti patrauklų žiedinį dviračių turizmo maršrutą abipus Švėtės slėnio, jungiantį Lietuvos ir Latvijos vietas: Žagarė–Žagariškiai–Švedpolio šaltinis–Skaraus miškas (gamtos draustinis „Švėtės slėnis“ ir buvusios raketinės bazės liekanos)–Augstkalnė–Žagarė.

38. Siekiant pagerinti Vyšnių sodo ir Švedpolio šaltinio lankymą, siūloma įrengti pažintinį taką (jungti) nuo Vyšnių sodo palei Švėtės slėnį iki Švedpolio šaltinio. Tai leistų šiuos du svarbius objektus lankyti žiediniu maršrutu.

39. Esant galimybei (savininkų sutikimui), tikslinga išvalyti ir naudoti edukacijai šalia Veidės atodangos (Žagarės mieste, Švėtės gatvėje) esantį akmeninį šulinį (iškirstas Žagarės svitos dolomito kloduose).

40. Žvelgaičio šaltinio informacinį stendą numatoma papildyti informacija apie patį šaltinį – hidrogeologines sąlygas, debitą, vandens kokybę.

41. Siekiant sudaryti galimybes geriau apžvelgti Linkuvos kalvagūbrio ir Švėtės slėnio kraštovaizdį, Gaudikių geomorfologiniame draustinyje siūloma įrengti apžvalgos aikštelę (bokštelį).

42. Mūšos tyrelio pažintiniame take, šalia saugomos partizanų stovyklavietės vietos (ne kultūros vertybės teritorijoje) siūloma įrengti ir eksponuoti partizanų žeminę. Tai padėtų tako lankytojams geriau pažinti ir suvokti Laisvės kovų įvykius.

VII SKYRIUS

GYVENAMŪJŲ VIETŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS

43. Regioninio parko gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros pagrindinės kryptys yra kompaktiškai užstatytų gyvenamųjų vietovių plėtojimas ir infrastruktūros gerinimas siekiant patenkinti vietos gyventojų ir lankytojų reikmes.

44. Žagarės mieste, Žiurių ir Juodeikių kaimuose įrengiami šiuolaikiniai inžineriniai tinklai, gerinama kelių, gatvių, aikščių ir kiemų danga, kuo mažiau keičianti istoriškai susiformavusio kraštovaizdžio pobūdį. Likusioje teritorijoje pirmenybė teikiama individualioms vandens tiekimo ir nuotekų utilizavimo sistemoms. Regioniniame parke esančias orines elektros perdavimo linijas tikslinga pakeisti požeminiais kabeliais.

45. Gyvenamųjų vietovių plėtra (esamo užstatymo sutankinimas, naujų pastatų statyba) galima apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių sugriežtinto vizualinio reguliavimo (GAi) ir bendrojo tvarkymo miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) kraštovaizdžio tvarkymo zonose.

46. Regioniniame parke esantys stambesnių transporto (krašto ir rajoninių kelių) ir inžinerinės infrastruktūros objektų sklypai tvarkomi pagal atliekamų funkcijų, technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus. Gerinami bendrojo naudojimo keliai, pritaikomi pažintiniam turizmui. Gerinant kelius, numatytus naudoti autoturizmui ir dviračių turizmui, išlaikomas esamų kelių pobūdis (susiformavę vingiai, nuolydžiai), įrengiamos automobilių stovėjimo aikštelės. Rekonstruojant ir tvarkant kelius regioniniame parke siekiama išsaugoti tradiciniam kraštovaizdžiui reikšmingus medžius ir želdinius, išsaugoti ir pritaikyti pažintiniam turizmui senuosius, iki XX a. vidurio susiformavusius, kelius ir jų atkarpas.

47. Pasienio juostoje, nustatytoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. 31 „Dėl Lietuvos Respublikos ir Latvijos Respublikos valstybės sienos apsaugai skirtų žemės plotų ir jų ribų patvirtinimo“, bet kokia veikla, nesusijusi su valstybės sienos apsauga, turi būti derinama su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.
